

El llenguatge

Substitucions

6/VII/1937

Massa sovint, en textos impresos, velem les formes substituir i substitució substituïdes per «sustituir» i «sustitució». Dit altrament, i sense jocs de paraules, aquestes darreres formes, desproveïdes de la b que hi caldria, apareixen en alguns llocs amb una freqüència que no permet atribuir a la incorrecció el simple caràcter d'errada tipogràfica.

Es coneguda la forta tendència del castellà a l'eliminació de certes consonants potsil·làbiques, com les que representen els sons anomenats plosius, i que té especialment lloc en els mots savis, tendència que en un bon nombre de casos l'autoritat acadèmica acaba per admetre i consagrar, especialment quan, en el cas de la b aquesta és seguida per certes consonants o grups de consonants. Es el que s'esdevé en mots com «substituir», «substància», «subscribir», «substraer», i en els de les mateixes famílies, que hom admet ja sense b la qual ha desaparegut també dels cultismes començats en sub davant de la m «sumergir», «sumisión», «suministrar» (només s'hi manté en mots de creació relativament recent, com «submarino», etc.). Però el català és també en aquest punt molt més conservador que no pas el castellà. I en totes aquestes sèries de mots es manté la b del prefix primitiu. Mots com substituir, substància, subscriure, substracció, submergir, submissió i subministrar i tots els seus derivats s'han d'escriure sempre sense ometre'n la b. (No tem, però, subtracció i subtrahend, sense s medial.) Encara hi podríem afegir subjecte, subjectar, subjectiu i subjuntiu al costat de les formes del castellà en aquest punt més inconseqüent, «sujeto», «sujetar», «subjetivo» i «subjuntivo».

Cal tenir en compte, però, que en català existeixen mots començats en sus com suspèn-dre, sustentar, suscitar i suspicac però no és pas que hi hagi hagut cap eliminació d'una b primitiva, sinó que provenen de formes llatines constituïdes amb un altre prefix: analogament, l'adjectiu susdit mot ja de formació catalana, amb l'antic adverbí sus (amunt) i el participi dit i encara els començats en sos com sospe-sar, sostenir, sospirar, sostreure, etc. i que demanen, com els anteriors, si hom no els vol confondre, mes que no pas complicades indicacions etimològiques, una decidida consulta al diccionari.

Albert Jane